

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Illustris Et Generose Dn. Baro, Nobiles item & optimæ spei adolescentes,

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

ILLUSTRIS ET GENE-
ROSE Dn. BARO, NOBILES
item & optimæ spei
adolescentes,

A N N U S nunc adimpletur
quartus, ex quo, divina sic mo-
derante providentia, Illustris
hujus Pedagogii directio, ab
ejusdem fundatore munificen-
tissimo, Illustris. ac Celsiss. Principe & Do-
mino, Dn. Ludovico Hassiæ Landgra-
vio, &c. Dn. nostro clementissimo, clemen-
ter mihi demandata est. Ab eo tempore in hoc
unum ea, qua potui, fide & sollicitudine in-
tubui, ut publicum Reipubl. literariæ commo-
dum viriliter pro officii mihi demandati ra-
tione proveherem. Nullum etenim munus
Reipubl. afferre majus meliusve nos
posse cum Cicerone rebar, quam si doceamus
atque erudiamus juventutem, iis
præsertim moribus atq; temporibus,
quibus ita prolapsa est, ut omnium opi-
bus refrænanda sit atq; coërcenda. Ut
verò arduam istam regenda juven-
tutis Pe-

EPISTOLA

dagogica humeris meis impostam provin-
tiam, laboriosam simul ac periculosam, cum
publico discentium fructu administrare pos-
sem, duo in primis necessaria animadverte-
bam: Iustam nimirum disciplinae severitatē:
& succinctam artium atq; scientiarum pro-
ponendarum perspicuitatem. His namq; tan-
quam immotis fundamentis universa non so-
lum molis Paedagogica strues omnium sanio-
rum iudicio innititur; sed & labefactatis iis-
dem, concutitur: destructis verò, funditus e-
vertitur. Et certè disciplinam summoperè in-
informandis teneræ iuventutis animis neces-
sariam esse, nullus erit, qui in dubium vocabit.
Hæc etenim, ut Bernhardi verbis utamur,
compositum reddit omnem corporis
statum, nec non & mentis habitum:
cervicem submittit: supercilia ponit:
vultum cõponit: ligat oculos: cachin-
nationes cohibet: moderatur linguam:
frenat gulam: sedat iram: format inces-
sum. Ut non immeritò propterea dux iti-
neris salutaris, fomes ac nutrimentum
bonæ indolis, & magistra virtutis à S.
Cypriano appellata fuerit. Cùm hac vel omni-
nò sublata, vel saltem non legitimè usurpata,
etiam optima indolis pueri corrumpantur,
animi

DEDICATORIA.

animi ad virtutem alioquin proclives, vitiis ac moribus pravis inficiantur, ingenia excitata & liberalia negligantur, torpescencia nato torpore absumantur, nec ulla ad quicquam unquam habilia reddantur. Quin & omnis institutio vana sit ac irrita, nulla erga superiores reverentia, & ad bonum obedientia; nullus in pietate & honestis moribus utilis profectus, sed ad illicita & pessima quævis turpis defectus. In quem finem fideles & cordati Præceptores cum Lacone illo Pedagogo, cuius Plutarch. in Lacon. meminit, non tantum hoc agent, ut adhibita iusta disciplina severitate, pueri ipsorum fidei commissi, honestis delectentur, turpibus offendantur: sed ipsi etiam vita integritate & morum gravitate iisdem ubi vis locorum prælucubunt. Quamvis enim in nullo loco disciplinam suam præceptor deferere debeat: Prudentibus tamen, ex præscripto Hugonis l. 3. didasc. ibi conservanda est maximè, ubi vel neglecta, pluribus generat scandalum, vel custodita, bonæ imitationis est exemplum. Sicut sæpè, quod Gregor. in moral. habet, à disciplinæ metu resolvimus subditos: Si nostro regimini hilaritatis fræna relaxamus; quia dum nos quasi licen-

EPISTOLA

rer latos adspiciunt, audacius ipsi ad
 illicita resolvuntur. Sed tamen providè
 cavendum, ne justa disciplinae severitas in au-
 steritatem ac ferocitatem degeneret. E for-
 namq; Classica plagosos ac tetricos Orbilios o-
 mnino proscriptos volumus, cum, B. Hierony-
 mote teste, nihil foedius sit præceptore fu-
 rioso, qui cum debeat esse mansuetus
 & humilis ad omnes, ex diverso, torvo
 vultu, tumentibus labiis, rugatâ fron-
 te, effrenatis convitiis, facie inter rubo-
 rem & pallorem variata, clamore per-
 strepitat, errantes non tam à bono re-
 trahit, quàm ad malum suâ sævitiâ præ-
 cipitat. Imitari quidem Præceptores debent
 Medicos, non semper egrotos blandè alloquen-
 tes, sed quandoq; austerè obiurgantes, sicut An-
 tisthenes severus ille discipulorum suorum
 censor olim dicebat: veruntamen austera istæ
 obiurgationes, increpationes, correptiones &
 correctiones paternorum affectuum modera-
 mine temperata esse debent. Verum enim est
 illud Comici,

————— Verberibus haud solis puer
 Verbis sed inducendus ad rectum bonis.

Hoc patrium est, inquit Terentianus Micio, potius
 consuefacere filium

Sua sponte rectè facere, quàm alieno metu:

Hoc pater ac dominus interest, hoc qui nequit

Fatca.

DEDICATORIA.

Fateatur nescire imperare liberis : &

Qui congrua disciplina, ait *B. Ambrosius*, unumquemq; arguit, eruditum se ac probabilem doctorem in conspectu omnium ostendit. Quod si verò duriorē nonnunquam plagosi alicuius præceptoris discipline puer subiciatur, animum propterea non despondeat, nec studia abjiciat, sed illud *Ausonii* recolligat :

Tu quoq; ne metuas, quamvis scholā verberare multo
Increpet, & truculenta senex gerat ora Magister.
Degeneres animos timor arguit : at tibi consta
Intrepidus : nec te clamor, plagæq; sonantes
Nec matutinis agitet formido sub horis :
Quod sceptrum vibrat ferulæ, quod multa supellex
Virgea, quod mollis scuticam prætexit aluta :
Quod fervent trepido subsellia vestra tumultu.
Ille licet tristis senio, nec voce serenus,
Aspera contractæ minitetur jurgia frontis,
Nunquam inanis erit.

Post disciplina severitatem, in informandâ juventute scholasticâ succinctam præceptorum artium perspicuitatem requirimus. Et ista quàm sit necessaria, vel unum illud *Poëtæ* præceptum sufficienter comprobat ;

Quicquid præcipies esto brevis, ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Carendum tamen & hic fuerit ne succinctâ præceptorum brevitate, vel rem ipsam obscuremus, quod plerunq; ita usu venire vide-

EPISTOLA

mus juxta tritum illud: Obscurus fio, dum brevis esse volo: vel etiam sub brevium compendiorum specie laborifuga adolescentiæ blandiamur. Brevitatem enim exigimus eam solum, quæ tractandis rebus adæquata, nullam præceptorum partem necessariam detruncat: Absit enim, ut cum B. Augustino multiloquium reputemus, quando necessaria dicuntur. Vnde iterum vulgatus ille versiculus: Non sunt longa, quibus nihil est quod demere possis. Perspicuitas verò brevitati conjungenda. Cùm enim omnis informatio tenelle iuventutis gratiâ instituat, ad eosdem certè demittere se præceptores, illis se unice conformare, illorum captui se studiosè accommodare, adeoq; verbis clavis & perspicuis præcepta instillanda proponere, proposita exemplis tritis, facilibus ac communibus illustrare debent; ut non tantùm ipsi discipulos summâ dexteritate cum fructu informare, sed & hi suavi facilitate præscripta percipere, ex iisdemq; proficere laudabiliter possint. Præceptoris namq; hoc exigit fidelitas, ut omnia ad discipulorum commodum dirigat, non turpem quæstum inspiciat, nec vanum eruditionis vanæ, otiosis & odiosis subtilitatibus ac perplexis obscuritatibus, apud imperitos pue-

EPISTOLA

*plis pro discentium captu illustravi. In his ve-
 rò Ramum, praesertim in doctrinâ Topicâ ob-
 perspicuitatem sequi, in reliquis, partim Ra-
 meorum, partim Aristotelicorum methodum
 pro renata adhibere volui. Nuda enim pra-
 cepta vel Ramea vel Aristotelica ut propone-
 rem, è discentium utilitate non futurum iu-
 dicabam: quoniam ista succincta nimis, &
 ob id obscuriora: haec verò proluxa satis, & ob
 id difficiliora. Media igitur nobis via ince-
 dendum tutius multò & satius fore existima-
 bam. Proinde necessaria saltem, & discipulo-
 rum nostrorum captui convenientia ex iisdem
 desumpsi, ac suis quaque locis appositè, quan-
 tum fieri potuit, pertractavi, variâq; exem-
 plorum farragine declaravi. Si enim, meo
 quidem iudicio, quicquam est, quod ad prae-
 ceptorum cognitionem & intelligentiam facit:
 Exemplorum certè est appositorum varietas,
 quibus tanquam radiis quibusdam obscurio-
 ra ita illustrantur, ut absq; magna difficultate
 dociles juvenum animi facile ea perspicere ac
 percipere queant. Quanquam verò ab initio
 haec praecpta Logica non eum in finem in ca-
 lamum dictata à me fuerint, ut publici ali-
 quando iuris fierent: describentium tamen
 incuria & inscitia factum est, ut quàm plu-
 rimis*

DEDICATORIA.

rimis descripta exemplaria erratis ac vitiis
scaterent, quæ tum sensum præceptorum planè
inverterent, tum discentes etiam plurimùm
retardarent. Vnde ipsa rei indignitas, æquè ac
crebra Dn. Collegarum monita me commo-
vère, ut typis eadem evulgari tandem passus
fuerim. Non equidem ut vanam vilibus hisce
laboribus meis gloriam apud alios aucuparer:
scio enim à doctioribus longè antè infinitos pe-
nè libros Logicos, & doctiores, & perfectiores,
& utiliores editos esse: sed tantùm ut Discipu-
lorum meorum incolumitatem promoverem,
studiaq; ipsorum, quantum quidem possem,
hoc labore meo in varem. De reliquis sollicitus
nunquam fui. Captent illa illi, qui volunt &
possunt. Mihi sine meo subsistere & acquie-
scere sufficit.

Vobis verò, Illustris & Generose Dn. Baro,
Nobiles item ac optima spei adolescentes, di-
scipuli dilectissimi, has meas institutiones præ
inveterato scribentium more consecrare vo-
lui: ut publico hoc monumento omnibus ac
singulis meum in vos favorem ac plus quàm
paternum affectum publicè testatum redde-
rem. In primis verò, ut in vobis etiam amo-
rem erga laudatissimum divinæ Logices stu-
dium excitarem: sine qua omnes aliæ scientiæ
& ar-

EPISTOLA

*& artes frigent ; sine qua eruditio perfecta
 nulla sperari , multò minus comparari potest ;
 sine qua omnis noster in studiis conatus nul-
 lus , labores nulli , vigiliae & lucubrationes
 nulla , adeoq; omne quicquid est , nullum est.
 Cum ergo vobis hic unus praefixus esse scopus
 debeat , ut Illustram , Generosam , ac Nobilem
 vestram familiam propria vestra generositate
 & virtute exornetis & amplificetis : Vera
 verò laus & aeviterna nominis gloria è literis
 & artibus proveniat : hoc agite , ut dum in
 hac artium humaniorum palestra acerrimè
 depugnatis , fundamenta Logica ante omnia
 feliciter ponatis : ut iisdem praesuppositis , su-
 periorum Facultatum scientias cum fructu
 & utilitate longè maxima superstruere possi-
 tis. Hic nullius vos laboris pigeat , nullius
 molestiae tædeat , nullius impensae pœniteat,
 nihil quicquam pudeat. Radix quidem ar-
 tium amara : fructus verò earundem dulcis ;
 possessio constans : utilitas praestans : Laus, ho-
 nor & gloria in sempiternum durans.*

*Haud ulla pretiosior hominibus omnibus
 Possessio, Arte: vitæ & utilis magis.
 Sortis etenim dubiique Mavortis vices
 Ut cætera rapiant, manet salva ars tamen.*

*Hac itur ad astra! hac Illustrum & Ge-
 nerosissimorum, nec non Nobilissimorum ve-
 strorum*

DEDICATORIA.

strorum parentum spem de vobis conceptam
explebitis, hac vobis ipsis vestrisq; honori &
ornamento eritis, hac familiam vestram Ge-
nerosissimam ac Nobilissimam illustrabitis,
amplificabitis, & ad seram usq; posteritatem
cum æterna gloria propagabitis. Vale Illu-
stris & Generose Baro: Valet & vos Nobilif-
simi iuvenes, discipuli mei charissimi, hancq;
meam ad vos *ἡμετέραν* ea, qua proficisci-
tur, mente suscipite, animo recondite, & in-
xta eam vitam, mores, & studia vestra fide-
liter ac feliciter instituite. P. in illustri Hes-
sorum Giessena, Anno 1609. die Septem-
bris 9. qua ipsa constantis. ille Martyr
Hieronymus Pragensis, Iohannis Hussi disci-
pulus, ob sinceram confessionem Evangelicam
Constantiæ, Anno Christi 1415. combu-
stus est.

Or. ian. f. 4

V. St. P.

Cunradus Dieterich / Philos.
Pract. Prof. Pub. & Pæ-
dagogiarcha.

